

This is a self-archived version of the original publication.

The self-archived version is a publisher's pdf of the original publication.

To cite this, use the original publication:

**Merilä, K. & Åberg, T. 2021. Voiko vertaisohjaus olla opiskelijoiden oppimisen ja hyvinvoinnin tuki?
Talk-verkkolehti, Innopeda 13.12.2021.**

Link to the original publication: [URL](#)

All material supplied via Turku UAS self-archived publications collection in Theseus repository is protected by copyright laws. Use of all or part of any of the repository collections is permitted only for personal non-commercial, research or educational purposes in digital and print form. You must obtain permission for any other use.

Voiko vertaisohjaus olla opiskelijoiden oppimisen ja hyvinvoinnin tuki?

13.12.2021

Kirjoittajat

Kirsi Merilä YAMK-opiskelija, Turun ammattikorkeakoulu

Tarja Åberg Lehtori, Turun ammattikorkeakoulu

Tulevaisuuden korkeakoulu arvostaa oppimista, opiskelijoitaan ja heidän valmistumistaan. Se rakentaa oppimisympäristönsä tulevaisuudessa yhä vahvemmin oppimista tukevaksi. Opetus edistää yksilöllistä oppimista ja panostaa enemmän koko opintojen ajan tapahtuvaan uraohjaukseen. Oppimisprosessit ovat suunniteltuja, opiskelijoilla on mahdollisuus saada apua ja tukea niiden rakentamiseen opintojen ohjaajilta ja erityisopettajilta. Opiskelupolut ovat esteettömiä, ja opiskelu on kaikille saavutettavaa. Oppimistulokset ovat tavoitteeksi asetetun osaamisen mukaisia ja ne ovat seurausta opiskelijan työskentelystä. Opiskelukyvyn kokonaisvaltainen tukeminen on ymmärretty hyvän oppimisen oleelliseksi edellytykseksi. Tulevaisuuden korkeakoulu tukee erilaista oppijaa ja edistää yksilöllistä oppimista. Kirsi Merilä avaa tässä artikkelissa vertaisohjauksen näkökulmaa, kun oppijalla on jokin oppimisen hidaste.

Erilainen oppija on opiskelija, jolla on joku oppimista haittaava tai hidastava toimintarajoite tai oppimisvaikeus. Lukemisen ja kirjoittamisen erityisvaikeus on yksi tavallisimmista pulmista, tarkkaavaisuus- ja ylivilkkaushäiriö tai autismikirjon piirteet saattavat myös hankaloittaa opiskelua.

Usein oppimisen pulmia ei tunnisteta yliopistossa, koska ajatellaan, ettei sinne opiskelemaan päässeillä voi olla vaikeuksia oppimisessa. Moni opiskelija on kuitenkin erilainen oppija, joka saattaa tarvita oppimisessaan tukea tai erityisjärjestelyjä. Lisäksi on tavallista, että hän joutuu tekemään muita opiskelijoita enemmän työtä oppiakseen.

Tulevaisuuden korkeakoulu valmentaa vertaisohjaajaa kohtaamaan erilaisen oppijan

Erilaisen oppijan tukena henkilökunnan ja vertaisohjaajien yhteistyö on välttämätöntä. Vertaisina toimivat opiskelijat koulutetaan tehtävänsä hyvää suunnitelmaa noudattaen.

Vertaisohjaajakoulutuksen osaksi tulisi siksi ottaa myös erilaisen oppijan kohtaaminen. Oletuksena on, että opettajille tarvittavaa tietoa on tarjolla ja heillä pedagogeina halu ottaa

haltuun luki-, keskittymisen- ja muut oppimiseen vaikuttavien pulmien erityispiirteet ja niiden tukeminen.

Vertaisohjaajilla ei kuitenkaan ole välttämättä kokemusta oppimiseen liittyvistä pulmista. Siksi esimerkiksi psykologin resurssi ja osaaminen tulisi olla vahvasti mukana vertaisohjaajan koulutuksessa. Autismikirjon henkilön tai mielialahaasteista kärsivän kohtaamiseen on hyvä saada ohjeistusta, ettei tiedon puute eri tavalla käyttäytyvän vertaisen kanssa johda kiusallisiin tai epäonnistuneisiin vuorovaikutustilanteisiin.

Asiantuntijaluennot sekä kokemusasiantuntijan puheenvuorot kerryttäisivät vertaisohjaajakoulutuksissa vertaisohjaajien osaamista ja antaisivat konkreettisia työkaluja erilaisen oppijan kohtaamiseen ja näin mahdollistaisivat menestyksekkään toimimisen vertaisohjaajana. Vertaisohjaaja on yhteisöllisyyden rakentaja, ryhmän hengen luoja ja ryhmän jäseniä toisiinsa liimaava tekijä.

Vertaisohjauksesta voimaa pandemian runtelemalle oppijalle

Mielenterveysongelmat, kuten masennustila, päihdehäiriö tai ahdistuneisuushäiriö, ovat monen opiskelijan arkea. Koronapandemian rajoitukset ja etäopiskelun tuomat haasteet eivät ole yhtään vähentäneet opiskelijoiden tuen tarvetta, päinvastoin tuen tarve on lisääntynyt. Erilaiset oppimisvaikeudet saattavat jopa korostua, opinnot viivästyä ja keskeyttämisen riski kasvaa, kun lähiopetusta kaipaavat opiskelijat ovat ponnistelleet yksinään oppimistehtäviensä kanssa, ilman opettajan ja lähiopetusryhmän sekä vertaisten tukea.

Kun rajoituksia puretaan, opiskelu ei palaudu kuitenkaan sormia napsauttamalla entiselleen. On tärkeää, että korkeakoululla on taitoa ja resurssit niiden opiskelijoiden tunnistamista ja tukemisesta varten, joilla opinnot ovat viivästyneet tai keskeytyneet pandemian aikana.

Toisaalta pandemian aikana käytetyn verkko-opetuksen tai hybridimallin, etä- ja lähiopetuksen yhdistelmän, hyötyjen esille tulo on avannut uusia näkökulmia opetuksen järjestämiselle ja digipedagogiikan kehittämiseksi. Verkossa tapahtuvan oppimisen malleja tulisi edelleen kehittää niin, että ne huomioivat myös erilaiset oppijat ja mahdollistavat yhdessä oppimisen.

Etäopiskelun vertaisohjausta kehitetään

Vertaisohjaus on opiskelijan toiselle opiskelijalle antamaa ohjausta. Vertaisohjausta voidaan toteuttaa myös digitaalisessa oppimisympäristössä, sosiaalisessa mediassa tai muussa sähköisessä ympäristössä. Saadut kokemukset vertaisohjauksesta ovat olleet positiivisia.

Käynnissä olevassa projektissa, Vertaisohjauksesta voimaa! – osallistava vertaisohjaus opiskelijoiden verkko-ohjauksen ja hyvinvoinnin tukena, Turun ammattikorkeakoulussa tehdään kehittämistyötä vertaisohjauksen juurruttamiseksi myös verkko- ja etäopiskelussa. Vertaisohjaajakoulutuksen osaksi tulisi ottaa myös erilaisen oppijan kohtaaminen ja ohjaus verkossa.

Itseohjautuvuus korostuu etätyössä

Savaspuron mukaan itseohjautuvuus ja itsensä johtaminen ovat samaa asiaa tarkoittavia. Itseohjautuvuudella tarkoitetaan ihmisen kykyä toimia ilman ulkopuolista johtamista tai kontrollia. Vaikka ihmiset ja tiimit ovat itseohjautuvia, jää johtajien tehtäväksi määrittellä tavoitteet, päättää tärkeysjärjestys, ratkaista ongelmia ja auttaa porukkaa onnistumaan.

Etätyö korostaa itseohjautuvuuden vaatimusta. Ollakseen itseohjautuva ihminen tarvitsee selkeät tavoitteet ja reunaehdot. Etätyöläinen on ison osan aikaa itsensä johtaja, hänen pitää osata priorisoida, organisoida sekä tauottaa ja hallita ajankäyttöään.

Verkko-oppimisympäristössä opiskelussa on etätyön tunnuspiirteet

Oppilaitoksissa opettajien tehtävä on määrittellä raamit opiskelulle ja auttaa opiskelijaa menestymään opinnoissaan. Toiminnanohjaus, tehtävän aloittaminen ja aikatauluissa pysyminen, asioiden loppuun saattaminen tai muuttuviin tilanteisiin sopeutuminen ovat niitä asioita, joissa erilainen oppija usein tarvitsee tukea. Hän hyötyy rauhallisesta oppimisympäristöstä, jossa oppimista häiritsevät tekijät, esimerkiksi aistiärsykkeet ovat vähäisiä. Toiminnanohjauksen vaikeutta esiintyy yleisesti henkilöillä, joilla on tarkkaavuuden tai keskittymisen pulmia.

Verkko-opinnoissa menestymistä edistävät hyvät opiskelutaidot. Näissä taidoissa opiskelijaa voi auttaa toinen samassa tilanteessa oleva opiskelija.

Opiskelijalla tulee olla hyvä etäopiskeluun tarvittava taito:

- johtaa itseään eli olla Itseohjautuva
- suunnitella opiskelulle sopiva aikataulu
- asettaa tehtävät tärkeysjärjestykseen
- huolehtia omasta hyvinvoinnistaan

Opettajaohjausta tarvitaan digioppimisen alussa

Digitaalisissa oppimisympäristöissä oppimistehtävien tavoitteena on opiskelijan oman toiminnan ja itseohjautuvuuden asteittainen kehittyminen. Työelämän muuttuviin tarpeisiin pyritään vastaamaan muun muassa ongelmanratkaisua ja oman toiminnan ja oppimisen itsearviointia kehittäville tehtäville.

Digioppimisen alkutaipaleella opettajan ohjaus on tarpeen. Kun opiskelijat omaavat riittävät taidot yhteisöllisesti huolehtia tehtävien etenemisestä, on tärkeää antaa vastuu ensin sille opiskelijalle, jolla sitä on jo kyky kantaa. Vastuuta jakamalla opettaja toimii samoin kuin työpaikalla esimies.

Yhteistyössä on voima, myös verkkoympäristössä

Etätyössä hankalinta on ryhmään kuulumisen ja yhteisöllisyyden tarpeen täyttyminen. Yhteisöllisyys merkitsee kykyä työskennellä yhdessä niin, että yhteisö saavuttaa tavoitteensa ilman ylimääräistä kitkaa. Yksikään jäsen ei voi yksin hoitaa yhteisöllisyyttä ja yhteenkuuluvuutta, mutta voi sitä merkittävästi heikentää.

Työpaikalla johtajan ja oppilaitoksessa opettajan tulee huolehtia siitä, että ryhmän jokainen jäsen tuntee kuuluvansa siihen. Uuden työntekijän tai uuden opiskelijan ottaminen ryhmään ja tervetulleeksi toivottaminen on koko ryhmän yhteinen projekti, johon voidaan valmistautua etukäteen ja johon on mietittynä prosessi. Silloin kaikille on selvää, miten uusi jäsen otetaan mukaan porukkaan.

Kasvokkain tapaaminen vahvistaa yhteenkuuluvuuden tunnetta ja ihmisten on helpompi oppia tuntemaan ja luottamaan toisiin ryhmän jäseniin. Vuorovaikutuksen vähetessä yhteisöllisyys heikkenee, mikä vähentää vuorovaikutusta.

Pandemian takia fyysiset kohtaamiset ovat vähentyneet ja siksi virtuaalisen yhteishengen luomiseen on kiinnitettävä entistä enemmän huomiota. Kun tiimissä vallitsee luottamuksen ilmapiiri, ihmiset kokevat psykologista turvallisuutta, se taas edistää tehtävissä onnistumista.

Hyvään vuorovaikutuksen kannattaa panostaa

Digiajan työtiimien tulee pystyä ajattelemaan ja toimimaan yhdessä. Jos vuorovaikutus on sujuvaa, tuotokset ovat enemmän kuin mihin tiimin jäsenet pystyisivät kukin yksinään työskennellessään.

Digiympäristössä voidaan luoda omat kanavat erilaisille vuorovaikutustilanteille. Epäviralliset tapaamiset esimerkiksi aamukahvin merkeissä voivat olla tärkeä kohtaamispaikka yhteisöllisyyden ylläpitäjinä.

Opettajan tai työpaikalla johtajan tulee huolehtia, että kaikki saavat tasapuolisesti haluamansa tilan ja äänensä kuuluville. Digiympäristössä se vaatii erityistä tarkkaavuutta ja herkkyyttä. On myös hyödyllistä tuntee ryhmän jäsenet, jotta vuorovaikutustilanteet olisivat onnistuneita.

Tartu ongelmiin nopeasti!

Autismikirjon henkilöillä esiintyy usein haasteita vuorovaikutustilanteissa. Vaikeuksia voi olla muun muassa ilmeitten ja eleitten tulkitsemisessa, katsekontaktin luomisessa tai puhutun kielen tulkitsemisessa.

Autismikirjon henkilön oma käytös voi myös olla hyvin persoonallista, mikä saattaa aiheuttaa hämmennystä muissa yhteisön jäsenissä. Lisäksi vuorovaikutuksen haasteellisuus voi vaikeuttaa ystävyyssuhteiden solmimista tai työelämässä tarvittavien verkostojen luomista.

Hyvän vuorovaikutuksen eteen kannattaa työskennellä jatkuvasti, mikäli haluaa onnistua etätyössä ja etätyön johtamisessa. Ihmisten väliset toimivat suhteet ja hankalien asioiden ratkaiseminen mahdollisimman pian ja vähin vaurioin auttaa onnistumaan. Etänä työnteko tai opiskelu ei vähennä hyvien vuorovaikutustaitojen tarvetta.

Digitalisaatio mahdollistaa paikasta riippumattoman opiskelun

Digitalisaatio mahdollistaa opiskelijoille yksilöllisen, joustavan opintopolun sekä ajasta ja paikasta riippumattomat opinnot, mutta tarve yhdessä tekemiselle ja yhteisöllisyydelle säilyy. Digiympäristöt voivat tehostaa ja täydentää ihmisten välistä kommunikaatiota sekä mahdollistavat yhteisöllisyyden fyysisten tilojen ulkopuolella.

Opintoihin liittyvän verkko-oppimisen lisäksi opiskelijoille tulisi tarjota mahdollisuutta pienryhmätutorointiin ja ryhmätyöskentelyyn. Tällöin opiskelijat voivat chatin tai videoneuvottelujen välityksellä jutella ja vaihtaa kuulumisia.

Tutorointi on iso osa opintoihin orientoitumista ja tutoreiden tärkeys korostuu verkkoympäristössä. Tutoreiden läsnäolo samassa oppimisympäristössä mahdollistaa vertaistuen ja verkkomentoroinnin.

Tutortoiminnalla ei kuitenkaan ymmärretä välttämättä samaa asiaa kuin vertaisryhmätoiminnalla. Tutortoiminta on uuden opiskelijan auttamista opintojen alussa. Tutor on usein samaa alaa opiskeleva vähän kokeneempi opiskelija. Vertainen on samassa tilanteessa oleva tai saman ryhmän opiskelija, joka on koulutettu ohjaamaan ryhmän muita opiskelijoita.

Vertaisohjaaja ohjaa ryhmän toimintaa

Ohjauksen tarve verkossa voi olla suurempi kuin lähiopetuksessa. Vertaisohjaaja on pienryhmän vetäjä ja ohjaaja.

Vertaisohjaaja

- puhuu/kirjoittaa ”samaa kieltä” kuin muut opiskelijat
- omaa taitoja ja voimavaroja omien opintojensa rinnalla ohjata vertaisia
- tunnistaa erilaisen oppijan
- on inhimillinen, ei tiedä kaikkea, voi kysyä apua opettajalta tai muulta henkilöstöltä
- on aktiivinen viestijä ja hyvä kuuntelija
- ohjaa ryhmää tavoitteita kohti.

Hyvin toimivassa ryhmässä opiskelijat tuntevat toisensa ja vuorovaikutus on runsasta ja tasapuolista. Toimivassa ryhmässä opiskelun kuormittavuus vähenee, sillä on helpottavaa keskustella esimerkiksi opiskelupaineista toisen samassa tilanteessa olevan ja asiayhteyden hyvin ymmärtävän vertaisen kanssa. Ryhmän ja vertaistuen merkitys korostuu erityisesti silloin, kun opiskelijalla on haasteita opintojen etenemisessä tai valmistumisessa.

Hyvin toimivan ryhmän edellytyksiä ovat:

- Kohdataan kasvotusten eli pidetään kamerat päällä.
- Laaditaan yhdessä kokonaisaikataulu tehtävien suorittamiselle ja palautuksille.
- Tehdään yhteiset säännöt.
- Sovitaan viestintäkanavat:
 - Virallinen viestintäkanava
 - Muistutus- ja tsemppauskanava
 - Chat-keskusteluille sovittu kanava.
- Sovitaan ryhmätyötapaamisten ja mahdollisten lähitapaamisten aikataulut.
 - Yksilötapaamiset vertaisohjaajan kanssa ovat myös mahdollisia.
- Suositellaan myös epävirallisia kahvitauko ym. tapaamisia, joissa voi keskustella muistakin kuin opiskeluun liittyvistä asioista.

Opettaja toimii enemmän fasilitaattorina, innostajana, sivusta seuraajana ja "kellokallena", mikäli on pienryhmän toiminnassa mukana. Opettaja voi vetäytyä ryhmätapaamisesta, kun tapaamisen alussa on ensin keskusteltu tavoitteet ja muut tärkeät kysymykset. Opiskelijat jatkavat ryhmätyötä sen jälkeen tehtäväänsä koulutetun vertaisohjaajan johdolla, joka on heidän kanssaan tasavertainen toimija.

Kuva: Clayton Cardinalli, Unsplash

Vertaisohjauksesta voimaa -projekti pureutuu ajankohtaiseen aiheeseen

Projektissa kartoitetaan hyvät verkko-ohjauskäytänteet ja testataan osallistavia vertaisohjaustaitojen, -menetelmien ja toimintatapojen pilotteja. Niiden tuloksena syntyy verkko-ohjauksen työkalupaketti yksilö-, ryhmä- ja itsensä ohjaamiseen. Työkalupaketti hyödyttää korkeakouluopiskelijoita ja vertaisohjaajia sekä verkko-ohjauksen ja opiskeluhyvinvoinnin asiantuntijoita valtakunnallisesti.

Projektin pääkohteena ovat erilaisten projektioppimisympäristöjen opiskelijaohjaajat ja Tutor-opiskelijatoiminta eri koulutusohjelmista. Pilotoinnit integroidaan osaksi tarjolla olevia kursseja syksyn 2021 ja kevään 2022 aikana. Niissä testataan verkossa toimimisen eri toimintatapoja ja menetelmiä, vertaisohjaajia ennakkoon valmentamalla. Pilotoinneista kerätään palautteet, joiden pohjalta tunnistetaan hyvät verkkoympäristön vertaisohjauskäytänteet jaettavaksi projektin lopputuotoksena.

Lue lisää:

<https://www.turkuamk.fi/fi/tutkimus-kehitys-ja-innovaatiot/tutkimusryhmat/kaytantolahtoinen-pedagogiikka/>

<https://www.turkuamk.fi/fi/tutkimus-kehitys-ja-innovaatiot/hae-projekteja/vertaisohjauksesta-voimaa/>

Lähteet:

Jalava, T. 2020. Virtuaalikonkarin kyydissä. K. Haapakoski, A. Niemelä & E. Yrjölä (toim.) teoksessa Läsnä etänä. Seitsemän oppituntia tulevaisuuden työelämästä. Helsinki: Alma Talent. 62–81.

Kolehmainen, A., Mäenpää, K., Peltola, S. & Ylönen, H. 2017. Ohjausprosessit ja toimintatavat verkko-ohjauksessa. T. Guttorm, T. Hakkarainen, A. Kolehmainen, K. Mäenpää, S. Peltola & H. Ylönen (toim.) teoksessa Verkko-ohjaaja. Opas ohjaukseen sekä tieto- ja neuvontatyöhön verkossa. ePooki. Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut 38. Hakupäivä 15.5.2021. <http://urn.fi/urn:isbn:978-951-597-151-7>. 16–41.

Paavilainen, S. Rantanen, M & Torikka, S. 2016. Opiskelijat verkkoympäristössä. Määttä, T. Pohjanmäki & P. Timonen (toim.) teoksessa Kohti digikampusta. Humanistinen ammattikorkeakoulu, julkaisuja 22. Helsinki: Humanistinen Ammattikorkeakoulu. 89–95.

Pynnönen, P., Eskola, S. & Muuronen, A. 2020. Saavutettava opetus ja ohjaus hyvinvoinnin ja oppimisen edistäjänä (toim.) U. Klemola, H. Ikäheimo & T. Hämäläinen teoksessa OHO-opas. opiskelukykyä, hyvinvointia ja osallisuutta korkeakouluihin. 131–139. Viitattu 12.9.2021. <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/68304>

Saarikivi, K. 2020. Tunteet etätyössä. K. Haapakoski, A. Niemelä & E. Yrjölä (toim.) teoksessa Läsnä etänä. Seitsemän oppituntia tulevaisuuden työelämästä. Helsinki: Alma Talent. 82–95.

Savaspuro, M. 2020. Itseohjautuvuus ja johtaminen etätyön aikana. K. Haapakoski, A. Niemelä & E. Yrjölä (toim.) teoksessa Läsnä etänä. Seitsemän oppituntia tulevaisuuden työelämästä. Helsinki: Alma Talent. 98–119.

Tampereen yliopisto. 2021. Opiskelijan opas. Viitattu 11.9.2021. <https://www.tuni.fi/opiskelijanopas/kasikirja/uni?page=3236>

Timonen, P. 2016. Digikampus ja oppiminen verkkoympäristössä. J. Määttä, T. Pohjanmäki & P. Timonen (toim.) teoksessa Kohti digikampusta. Humanistinen ammattikorkeakoulu, julkaisuja 22. Helsinki: Humanistinen Ammattikorkeakoulu. 31–45.

Tämä artikkeli on [Käytäntölähtöinen pedagogiikka](#) -tutkimusryhmän julkaisuja.